

ForUM, Circular Norway og KS vil anbefale at regjeringen i arbeidet med å utvikle en handlingsplan for en sirkulær økonomi tar utgangspunkt i følgende forståelse av utfordringsbildet og mulighetene for å omstille økonomien fra en lineær til en sirkulær økonomi:

Den lineære økonomien er årsaken til noen av de største klima- og miljøproblemene menneskeheten står overfor, og har bidratt til at jordens tålegrenser er overskredet. Utvinning og produksjon av produkter til å dekke vårt forbruk står, ifølge FNs ressurspanel, for:

- 90 prosent av tapet av biologisk mangfold.
- 90 prosent av vannrelaterte problemer.
- 50 prosent av de globale utslippene av klimagasser.

Den viktigste driveren for ressursuttaket er det eksisterende forbruksmønsteret. Det gjennomsnittlige globale materialforbruket pr person er 12,5 tonn. Fordelingen mellom land og verdensdeler varierer imidlertid kraftig. I Norge er det tilsvarende tallet 44,3 tonn. EU er 12% sirkulært, mens Norge er 2,4 % sirkulært (tall fra Circular Norway).

En omstilling fra lineær til sirkulær økonomi er et viktig ledd i arbeidet med å nå de overordnede natur-, klima- og miljømålene, i Parisavtalen, i klimasamarbeidet med EU, i naturavtalen fra Montreal, i FNs bærekraftsmål og Norges egne mål for natur-, klima- og miljø.

Våre anbefalinger til den nasjonale handlingsplanen er:

- 1. Omfang: Perspektivet på den sirkulære økonomien må omfatte hele livsløpet til materialer i alle sektorer- fra beslutning om uttak av naturressurser til gjenvinning**
  - Dette innebærer en utvidelse i bredde fra et fokus på gjenvinning av materialer og energi til også å omfatte forebygging av ressursforbruk og lavere forbruk av ikke-fornybare ressurser gjennom verdikjedene.
  - Design-, sourcing-, produksjon- og distribusjonsfasen er avgjørende for hvorvidt et produkt ender opp som avfall.
  - Det eksisterer gode prinsipper for sirkulærøkonomien som handlingsplanen kan bygge på, for eksempel [Circular Norways 8 prinsipper](#), og [KS' kunnskapsgrunnlags 6 prinsipper](#).
- 2. Overordnede føringer: I tråd med ambisjonen i Hurdalsplattformen om å være konkret og målrettet bør handlingsplanen beskrive mål for omstillingen, aktiviteter, tiltak, og allokerte ressurser som kreves for de definerte innsatsområdene i handlingsplanen.**
  - Inkludere mål som bygger på risikoforhold ved å fortsette med en lineær økonomi.
  - Vise til gevinst ved omstilling til en sirkulær økonomi.
  - Inneholde en prioritering over hva som bør gjøres først.
  - Skissere hvordan effekten av handlingsplanen skal evalueres.
- 3. Mål: Nasjonale mål knyttet til bruk av fornybare og ikke-fornybare naturressurser må samordnes**
  - Det må settes nasjonale måltall for å måle fremgang og følge utviklingen over tid.
  - Det er nødvendig med en samordnet politikktutforming og styringsstruktur for å sikre gjennomføringskraft i omstillingen til en sirkulær økonomi.

- Nasjonale mål må bidra til å oppfylle forpliktelsene Norge har gjennom Paris-avtalen, klimasamarbeidet med EU og tilslutningen til Naturavtalen fra Montreal.
- 4. Virkemidler: Handlingsplanen må bygge på en helhetlig gjennomgang av regulatoriske og økonomiske virkemidler, og foreslå nye eller endrede virkemidler**
- Det må bygges et bredere kunnskapsgrunnlag for de regulatoriske virkemidlene som fremmer sirkulær omstilling.
  - For å sikre rask og helhetlig omstilling, bør det tas utgangspunkt i utredede barrierer som grunnlag for å vurdere og foreslå nye eller endrede virkemidler, eller styrking av eksisterende virkemidler som for eksempel Klimasats.
  - Overgang til sirkulærøkonomi omfatter de fleste departementer og politikkområder. Mål og virkemidler må samordnes på tvers av departementene, og i tråd med forpliktelsene i EØS-samarbeidet.
  - Gode produsentansvarsordninger må sikre at produsentene får økonomiske insentiv til å designe sine produkter, slik at de kan ombrukes og repareres eller til sist materialgjenvinnes.
- 5. Aktører: En bred forståelse av aktørbildet må anerkjennes og aktørene må inkluderes i overgangen til en sirkulær økonomi**
- Offentlig- og privat sektor, sivilsamfunn, academia og innbyggere har alle roller i overgangen til en sirkulær økonomi.
  - Utarbeidelsen av handlingsplanen må bygge på en bred og involverende prosess.
  - Samarbeid mellom alle aktører er en forutsetning for å lykkes, aktørene må sikres involvering.
  - Oppgavene krever fundamentale grep på tvers av sektorer, kommunegrenser og landegrenser.
- 6. Verktøy og metoder: Samordning og standardisering som støtter arbeidet med å sette mål og vurdere måloppnåelse**
- Et helhetlig sett med indikatorer er nødvendig.
  - Det må tas i bruk kunnskapsbaserte styringsverktøy og indikatorer. Mange aktører er for små til å ha kapasitet til å sette seg inn i stadig nye målestandarder og trenger enklere verktøy å forholde seg til.
  - Det må settes konkrete mål, lages en metodikk for måling og etableres en gjennomgående struktur som sikrer forankring og forpliktelse.
- 7. Offentlige anskaffelser: Innkjøpspraksis som stimulerer overgangen til sirkulær økonomi**
- Offentlig sektor kjøper inn varer og tjenester for over 650 milliarder i året og har stor påvirkning på markedsutvikling og sirkulære verdikjeder.
  - Kapasiteten og kompetansen må styrkes for å fremme sirkulære løsninger i anskaffelsesprosessen ved helhetlig bruk av krav og kriterier (kvalifikasjonskrav, kravspesifikasjon, tildelingskriterier og kontraktsvilkår).
  - Handlingsplanen må ta utgangspunkt i vellykkede og etablerte satsinger, fremfor å etablere nye sektorspesifikke initiativ, som for eksempel Leverandørutviklingsprogrammet – LUP (KS, NHO, Innovasjon Norge, Forskningsrådet) og deres metodikk og pådriverrolle for innovative anskaffelser der utvikling av nye og bedre sirkulære løsninger er et viktig satsingsområde.

- 8. Forskning: Det må legges til rette for økt forskningsinnsats gjennom Norges Forskningsråd og nasjonale og regionale forsknings- og utdanningsinstitusjoner.**
- Øke forskningsinnsatsen rettet mot sirkulær økonomi, både grunnleggende kunnskapsutvikling og anvendt forskning på tvers av sektorer og geografi.
  - Oppdraget på sirkulærøkonomi og digitalisering som Stortinget har fremmet i tilknytning til behandlingen av Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning må konkretiseres.
  - Utdanningsinstitusjonene må gis forutsetninger for å utdanne nok fagfolk til å gjennomføre omstillingen.
- 9. Industri: Det må utvikles industri som baseres på sirkulære verdikjeder**
- Handlingsplanen må se hen til eksisterende satsinger for sirkulære verdikjeder og industri og etablere rammebetingelser som ivaretar regional industriutvikling.
  - Satsingen «samfunnsoppdrag om sirkulær økonomi og grønn industriutvikling» må koples opp mot og bli en del av kommende handlingsplan for sirkulærøkonomi og andre nasjonale satsinger.
  - Satse på digitalisering og optimalisere ressursbruken i verdikjeden ved bruk av data og digital teknologi.
  - Langsiktige rammebetingelser som gir forutsigbarhet for industriutvikling.
  - Legge til rette for etablering av materialbanker for byggenæringen og kritiske råmaterialer.

Samfunnsoppdrag om sirkulær økonomi og grønn industriutvikling - Missions

Fylkeskommunene, Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet har inngått et forpliktende samarbeid og arbeider nå med gjennomføring av et samfunnsoppdrag om sirkulær økonomi og grønn industriutvikling med et regionalt utgangspunkt. [Nasjonal samhandlingsmodell](#) er styringsgruppe for denne Missionssatsingen.

Målene for satsingen er innen 2030 å

- a) Utvikle grønn sirkulær industri gjennom industrielle symbioser på tvers av verdikjeder
- b) Hvert fylke realiserer minst to industrielle symbioser for å utnytte ressurser som går til spille i dag, og setter de inn i produksjonssykluser
- c) Utvikle 100 grønne industriområde/næringsområde med netto nullutslepp gjennom industriell symbiose, på tvers av verdikjeder
- d) Bygge infrastruktur for grønn sirkulær industri.
- e) Gjennomføre et kompetanseløft for å realisere grønn sirkulær industri.

Gode grunner fra Verdensbanken til å jobbe med sirkulær økonomi

På stormøtet i mars til NFD og KLD i mars i år ga Verdensbanken oss noen gode grunner til å trappe opp arbeidet med sirkulær økonomi:

Mer enn 100 milliarder tonn råmaterialer går inn i den globale økonomien hvert år. Bare produksjonen av en vanlig bærbar PC på 1,2 kilo krever et ressursuttak på 1000 kilo.

Fortsetter vi det globale uttaket i samme takt som nå, vil det det dobles i løpet av 30 år. **Dagens etterspørsel etter naturressurser** overskrider allerede jordens evne til å hente seg inn igjen (med en faktor på 1,75). Dette tilsvarer behov for to planeter i 2050.

Forbruket av materialer står for:

- 90 % av tapet av biologisk mangfold
- Opptil 2/3 av de globale utslippene av klimagasser
- Over 30 % av helseskader fra luftforurensning

I tillegg bidrar det til andre effekter som avskoging, ødeleggelse av jord og dårligere vannmiljø.

De viktigste driverne for ressursuttaket er befolkningsvekst, inntektsvekst og eksisterende forbruksmønstre.

Det gjennomsnittlige materialforbruket pr person er 12,5 tonn. Fordelingen mellom land og verdensdeler varierer imidlertid kraftig. I Norge er det tilsvarende tallet 44,3 tonn (tall fra Circular Norway).

I EU resirkuleres 12,8 % av materialene. Dermed blir 87 prosent av materialene som går inn i EU-økonomien til avfall. I Norge viser materialstrømsanalyser at bare 2,4 % av ressursene går tilbake til kretsløpet, ifølge Circular Norway.

Av det årlige globale ressursuttaket på 100 milliarder tonn kastes rundt 90 milliarder tonn som avfall.

Kilde: World Bank, Squaring the Circle. Policies from Europe's Circle Economy Transition, December 2022.